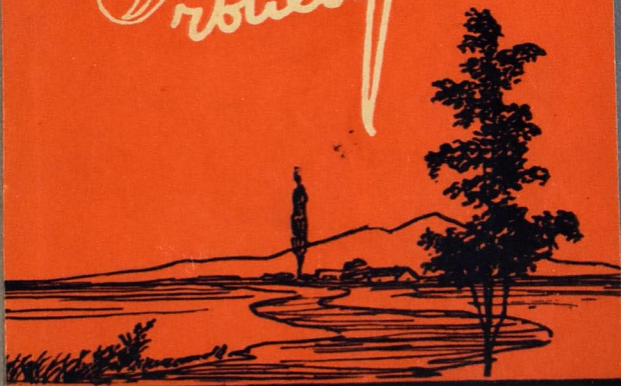
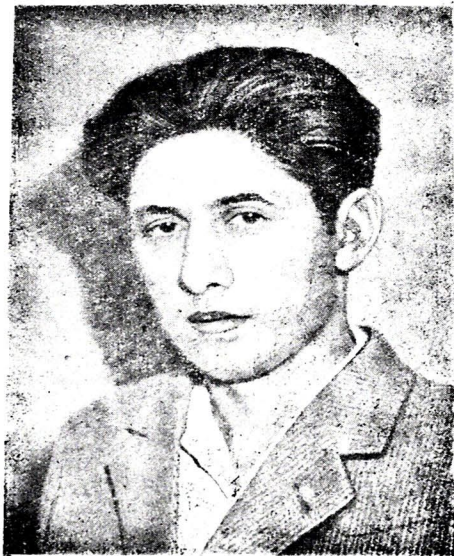

ТОФИГ МЕНДИЈЕВ

Толла
чыкырамы

УШАГКӘНЧНӘШР

Попур Мехгужев

Толга
рехырам

Азербайжан
Умар ба Комитет Дгобуйжато
Гомруйжато

МАВЗОЛЕЈ

Кичик бир мэгбэрэдэн күндө мин инсан
кечир,—
Чай дежил, үмман дежил, бөлкөдө чаһан кечир.
Инсан сели өнүндө дурур бир гаја кими,
Лакин өзү бөјүкдүр, бөјүкдүр дүнја кими.
Нәғмәләр дејир она көнлүмүн титрәк неји.
Милјонларын гәлбиндә јашајан Мавзолеји
Халгын көзү, вичданы, мәнәббәти сајырам.
Қаинатын ән бөјүк планети сајырам.

ЮЛА ЧЫХЫРАМ

Мән жола чыхырам, гаршымда фәгәт
Мин чыгыр көрүнүр, мин из көрүнүр.
Ачыр гучагыны ана тәбиәт—
Даг-дәрә, чөл-мешә, дәннз көрүнүр.
Өзүмә јени јол ачым дејә мән,
Кедирәм, кедирәм ирәлијә мән.
Ону ахтарырам чөлдә, чәмәндә,
Бу учсуз-бучагсыз ана вәтәндә,
Волганын сәсиндә, Күрүн сәсиндә,
Тәзә күл-чичәјин рајиһәсиндә.
Гәлбимдә Пушкинин, Вурғунун ше'ри,
Өз сәнәт јолуму тапмаг үчүн мән
Кәзиб доланырам доғма елләри...
Истәр пайыз олсун, истәр гыш олсун,
Мәгсәдим һәр заман ахтарыш олсун.
Мән жола чыхырам гәлбимдә атәш,
Сахламаз јолумдан јагыш, гар мәни...
Башымын үстүндә јанан бир күнәш
Һәмишә ирәли апарар мәни.

СӘРКИДӘ

Доғма Москвада чохдур музејләр...
Бурда мешә дә вар, булвар да, чај да...
Ишдир, сиз сәркијә кетсәннз әкәр
Ону кәзмәк үчүн чатмаз бир ај да...
Бура елә бил ки, бөјүк дијардыр,
Москва ичиндә Москва вардыр.
Гапыдан кирәндә «Хош кәлдин» дејә
Он алты гыз сәни алар дөврәјә...
Павилјон ичиндән кечдијин заман
Елә бил кечирсән гардаш дијардан...
Мән дә үрәјимдә көзәл дүјғулар,
Сејр етдим мөһтәшәм павилјонлары.
Диллә демәк олмаз бурда нәләр вар,
Көрдүм јени әсри јараданлары.
Кечдим Молдавјанын үзүм бағындан,
Үздүм салхымлары өз саплағындан.
Ачылды өнүмдә бир дәннз кими
Өзбәк торпағынын памбыг чөлләри.
Күлдүкчә үзүмә чај, тарла, зәми
Басдым өз бағрыма гардаш елләри.
Көрүндү гаршымда доғма кәндимиз.
Мән чобан Гараның сыхдым әлини.
Санки Шаһ дағынын зирвәсиндән о

Көстөрүр дүнјаја өз әмәлини.
Кәздирир гәлбиндә бөјүк арзулар,
Ојнашыр јанында көрпә гузулар.
Лөвһәләр өнүндә кәлиб дајандым,
Алдым һәр торпағын сорағыны мән.
Санки сәркини јох, кәзиб доландым
Башдан-баша Совет торпағыны мән.

ТӘЛӘБӘ ГЫЗА

Сәнинлә бәрәбәр охудум беш ил,—
Һәјатда бу тарих һеч дә аз дејил.
Нә тез доғмалашдын, одур ки, мәнә
Сән һәм бачы олдун, һәм дә ки, јолдаш.
Ајлар өгүб кечди, һәр јанда јенә
Мәни ифтихарла чағырдын «гардаш».
Сәнин хасијјәтин, меһрибанлығын
Әбәди јазылан нахышлар кими
Бурахды гәлбимдә силинмәз исләр.
Јашадыр гојнунда һәр хатирәми
Отағлар, салонлар, бир дә дәһлисләр.
Дәрсә һазырлашыб һәфтәјлә, ајла,
Ахдыг илләр боју ејни бир чајла
Садиг өвлад кими, нәһәјәт бизи
Алды гучағына һәјат дәннизи.
Индисә «әлвида» дејирсән мәнә,
Гошулуб кедирсән өз севкилинә.
Фәсил дәјишмәсә чичәкләр солмаз,
Кәдәрсиз, гүссәсиз ајрылыг олмаз.
Кедирсән, үрәјим јаралы бир гуш,
Јад бачы нә гәдәр ширин олурмуш?
Бир кәндә, бир јердә јерләшмәсәк дә,
Ајрылмаз һеч заман үрәк телләри.
Һәјат јолларында бирләшмәсәк дә,
Бизи бирләшдирир тәһсил илләри.

АЧДЫМ ӨЗ ЕШГИМИ...

О, садэ бир гыздыр, о, бэстэкардыр,
Одлу синэсиндэ маһнылар вардыр...
Мусиги мэкэти дост етди бизи,
Сонра бирлэшдирди үрәжимизи.
Онуула көз-көзэ бахдырым анда.
Нэ гэдэр чэтинди «севирэм» демэк,
Бу сөзү демәжә һазырлашанда
Шиддэтлэ дөјүндү синәмдэ үрөк.
Нәһажәт, бир дөфә өзүм билмэдән
Ачдым өз ешгими маһныларда мән.

ГЫЗЫМА

Сән кәлдин дүңјаја сәһәр чагында,
Шәфәгләр ојнады күл јанағында.
Билмирәм севинчим нэ гэдэр олду,
Билдим ки, гәлбимдэ бир сәһәр олду.
Истәдим галдырым мән аја сәни,
Көстәрим һамыја, дүңјаја сәни.
Истәдим, а гызым, дәрим бу күн мән,
Бүтүн чичәкләри сәнин үчүн мән.
Илк дөфә көз ачдын, анана бахдын,
Ананын көзүндэ чаһана бахдын.
Сән күлдүн, чәмәнләр, бағлар да күлдү,
Дәрәләр дә күлдү, дағлар да күлдү.
Ата олдуғуму, гызым, бир дүшүн,
Салды хатиримә сәнин күлүшүн!
Үрәжим өпмәждән сәни дојмады,
Лакин чох өпмәжә анан гојмады!
Дилләниб даныша билмәсән дә сән,
Әлинлә, көзүңлә миш сөз дејирсән!
Сән мәним ешгимсән, мәһәббәтимсән,
Һәјатда ән бөјүк сәадәтимсән!
Гызым, көрмәјәсән нә ган, нә гада,
Азад бөјүјәсән азад дүңјада.

ГОНАГКЭНД ДАГЛАРЫНДА

Кэл, охучум, сәни мән
Узаглара апарым.
Неч замаң көрмәдијин,
Јајлаглара апарым.
Ше'римин мисралары
Гој дүзүлсүн јан-јана,
Сәнин үчүн јол олсун.
Гөрәңфил, лалә, нәркиз
Чыхсын сәнин гаршына,—
Ағ чичәкләр бол олсун.
Дағ дибиндән чаглајан
Булаглар кими ахсын
Ше'римин аһәнки дә,
Гызаран булуд олсун
Бојасы да, рәпки дә...
Гој мәним рич'әтләрим
Әлван дағ күлү кими
Јолларыны бәзәсин.
Садә, хош сәһбәтләрим
Јолүстү көтүрдүјүн
Бир романа бәнзәсин.
О зирвәли дағларла
Ашыб-дашан бир һәјат
Ше'римә ган кәтирсин,

Садә, әзиз чобанлар
Тәзә руһ, чан кәтирсин.
Апармасын дағлара
Сәни колхоз атлары,
Ше'р тәк көзәл олан
О јерләрә апарсын
Ше'римин ганадлары.

Дәрәчәксән јол боју
Нечә чүрә чичәк сән,
Гаршында алачыглар,
Кәһалар көрәчәксән.
Күлә-күлә гаршына
Гыз-кәлинләр чыхачаг,
Чохданкы таныш кими
Әлләрини сыхачаг...
Гонаг үчүн јенидән
Јаначагдыр очаглар...
Бахачаг оғрун-оғрун
Сәнә кичик ушаглар.
Пендир бидонларыны
Ата жүкләјән гоча
Сәни «ипи дарт»—дејә
Чағырачаг көмәјә...
Бирдән шимшәк чыхачаг.
Јағыш, долу јағачаг...
Алачыға гачачаг
Гыз-кәлинләр, ушаглар;
Думан, чискин ичиндә
Итәчәкдир узаглар...
Дуруб гоча бир чобан:
«Оғул, бизим бу јерләр
Һәр күн беләдир»—дејә

Тәбиәтин әлиндән
Башлајачаг килејә...
Бир аз кечмәмиш анчаг
Тәзәдән күн доғачаг...
Сонра һәмин о гоча
Аты сүрүб кедәчәк,
Сәни тәзә пендирә
Гызлар гонаг едәчәк.
Бу дағы ашсан әкәр,
Көрәчәксән о јанда
Гошун-гошун сүрүләр.
Ахшам чағы сүрүләр
Дөнәчәк јатағына,
Јүјүрәчәк кәлинләр
Онларын габағына.
Сәс-күј салыб ахырда,
Кәләчәкдир нахыр да...
Буғланачаг бир аздан
Очаг үстә газанлар.
Ширин сөһбәт ачачаг
Өз ишиндән чобанлар...
Јағыш чисәләјәчәк,
Әсәчәк сојуг күләк.
Улајачаг бајырда
Гара бурунлу көпәк...
Нәғмә кими көзәлдир
Чобанларын һәјаты.
Алачыгда онларын
Башлајар зарафаты:
—Сәнәмин севкилисә,
Ушаглар, бизә гәзет
Нәдәнсә кәтирмәди...
—Гәзет бир јана дурсун,

Нечә олду өзүнү
Сәнәмә јетирмәди?..
—Бу күн јолларда галлы
Јазыг гызын көзләри...
Сәнәм исә утанар
Ешидиб бу сөзләри...
Нәсә көзләнилмәдән
Чөлдә итләр һүрүшәр.
Јериндән диң атылыб
Һамы тәшвишә дүшәр.
—Дадаш кәлди гәзетлә...
О снәр өз атындан .
Бу заман ким әл чәкәр
Ширин зарафатындан?
— Дадаш ләлә, һардасан?
Өлдүрдү јазыг гызы
Ајрылыг, һичран гәми...
—Демә, киши севиришич
Фындыгбурун Сәнәми.
—Ушаглар, неч Сәнәмсиз
Бирчә күшүм олмасын.
—Хошбәхт олун һәр заман,
Бу севкиниз солмасын.
Сәнәм дуруб кәнарда
Ешидәр бу сөзләри
Севинчдән күлүмсүнәр
Инди онун көзләри...
Сөһбәт, зарафат битәр,
Һамы јатар јериндә...
Саат кечәр, ан кечәр
Дағларын зирвәсиндән
Јенә дә думан кечәр...
Көјдә алышан заман

Күнәшин шәфәгләри
Јени бир мә'на илә
Ачылар чобанларын,
Јајлагларын сәһәри...

Охучум, кәл сәни мән
Узаглара апарым.
Ше'р тәк көзәл олан
Јајлаглара апарым.
О јерләрә галхмајар
Садәчә гонаг кими.
Каш бу ше'рим дә сәни
Јүксәјә галдырајды
Зирвәли бир дағ кими!

ТӘЗӘ ШӘҺӘР КИМИ

Гичран баша чатды, кәлмишәм јенә,
Кәзирәм Бакыны мән дәнә-дәнә.
Бу күчә, бу мејдан, бу ев, бу саһил,
Тамам дәјишибдир, мән көрән дејил.
Бакылы адыны дашысам да мән,
Бакыда бөјүјүб јашасам да мән,
Санки олмамышам бурда һеч заман,
Кәздикчә гәлбимдә дудум һәјәчан.
Бу ахшам көрүрәм көзәл шәһәри
Шәфәгләрдә чимән ал сәһәр кими.
Кәзирәм фәрәһлә јенә һәр јери
Илк дәфә көрдүјүм бир шәһәр кими.

КЭНЧЛИК ХИЈАБАНЫНДА

Санки чошгун сел ахыр кэнчлик хијабанындан,
Садэ бир гоча кечир чаванларын јанындан
Онун сачы-саггалы памбыг кими дүмағды,
Санки бу гоча киши зирвэси гарлы дағды.
Бири деди:—Ај баба, бура дејил ки, јерин,
Јэгин јадына дүшүб сэнин этэн күнлэрин?
Гоча сөјлэди:—Огул, бу хијабана бэ'зэн
Илк кэнчлик күнлэримлэ көрүшэ кэлирэм мэн.

ИШДЭН СОНРА

Нәһэнк завод... бачалардан галхыр түстү,
Мэн сэнинлэ көрүшүрэм сәһэр-сәһэр.
Иш сааты гуртаранда ахшам үстү
Мэн сэнинлэ јол кедирэм евэ гэдэр.
Бу минвалла күнлэр өтүр, ајлар өтүр,
Пајыз өтүр, шахта өтүр, баһар өтүр...
Бир дэфэ дэ дөнөн заман евэ ишдэн
Горха-горха ачдым сэнэ гэлбими мэн.
Данышмадан көзлэрини дикдин јерэ,
Мэни гојуб евэ гачдын бирдэн-бирэ.

Өтүрүрэм евэ сэни бу күн јенэ,
Көзучу да бахмајырсан нэдэн мэнэ?
Бир арзујла, бир истәклэ вурду үрөк,
Данышмадан кэлиб чыхдыг дүз евэдөк.
Сэн дајандын, данышмадын, суслун јенэ,
Мэн бахырдым о утанчаг көзлэринэ.
Бирдэн-бирэ күлүмсүнүб бахдын нэдэн,
Бэс бу дэфэ, сөјлэ, нијэ гачмадын сэн?..

ХАЧБУЛАГ

Достум, Хачбулага де кэлмисэнми?
Бурда бир ај галыб динчэлмисэнми?
Әкәр кәлмәмисән, тәзә илдә кәл,
Мән чох сөјләмирәм, үч һәфтә динчәл.
Бу кезәл торпағын һавасыны уд,
Башынын үстүндән јол алсын булуд.
Кәз, долан һәр јаны, сән дағлара чых,
Чобанларла көрүш, әлләрини сых...
Ширин сөһбәт елә, үрәјини ач,
Кур јағыш јағанда тез чадыра гач...
Сәһәр нәјә лазым Хачбулаг сују,
Отларын шеһијлә әл-үзүнү ју.
Гызыл лаләләри, чичәкләри дәр,
Шәһәрдә севдијин бир гыза көндәр.
Достум, истиләрдә Бақыда галма,
Бу јәј Хачбулага кәлмәмиш олма.

ШЕ'Р ДӘФТӘРЧӘСИ

Муса Чәлилин хатирәсинә

Кичик бир дәфтәрчә... охујурам мән,
О, јадикар галмыш одлар ичиндән.
Гәлбимдә сәсләнир сөзләр, сәтирләр.
Чанланыр гаршымда мәғрур бир әскәр.
О, сакит отагда, хәјал ичиндә
Јазыб јаратмады бу сәтирләри.
Маса архасындан саламламады
Бир сәрин ахшамы, бир кош сәһәри.
Өлүмлә үз-үзә дурду о әскәр,
Мисралар ахтарды күллә сәсиндә.
Јени нәфәс тапды, о, ше'ри үчүн
Чан верән әскәрин сон нәфәсиндә.
Од-алов ичиндә сон дәфә јанды.
Күллә габағында кәлиб дајанды.
Өлүмә дик бахды, дөпмәди кери.
О, нәғмә охуду, гарышды бирдән
Шаирин сәсинә күллә сәсләри...

Гаршымда дәфтәрчә... охујурам мән,
Сәсләнир сәгирләр, јох, јох, бәлкә дә
Һәмин күлләләрдир инди сәсләнән.
Тәкчә Чәлил дејил, бу нәғмәләри

Жаратды минләрлә совет әскәри.
Дурур көз өнүндә шаир дағ кими,
Санки ешидирәм онун сәсини.
Көжә галдырырам бир бајраг кими
О көзәл ше'рләр дәфтәрчәсини!

Ш А М А Х Ы

Кәзиб доланырам сәһәрдән бәри
Әсрләр шаһиди гәдим шәһәри.
Көһнә имарәтләр, көһнә сарајлар
Бизә кечмишләрдән галмыш јадикар.
Шәһәр кәнарында һәр учуг кома
Кичик хатирәдир мәним јурдума.
Елләр чана дојду өлүмдән, дардан,
Кәлир налә сәси бу комалардан...

Бу јердә Хагани камала чатмыш,
Елләрин ешгилә јазыб јаратмыш.
Елин вар-јохуну чапыб-талајан
Ханлардан, бәјләрдән галмамыш нишан.
Лакин Хаганинин һәр бир кәлмәси
Халгын үрәјиндә, додағындадыр,—
Кәлир гулағыма шаирин сәси,
Елә бил көзүмүн габағындадыр.
Бу јердә Ширвани камала долмуш,
Јохсул инсанлара мүәллим олмуш.
Бу јердә Сабир дә јазыб јаратмыш,
Ештијач әлиндән сабун да сатмыш.
Шәһәр кәнарында һәр учуг кома
Кичик хатирәдир мәним јурдума.
Бајагкы аләми унутмуш кими,

Кәзирәм шәһәрдә азад гуш кими.
Дејирләр, бу јердә зәлзәлә олмуш.
Шәһәр башдан-баша виранә галмыш.
Ханларын, бәјләрин иши, әмәли
Дәһшәтли олмушдур зәлзәләләр тәк,
Дағылмыш елләрин ешги, үрәји
Зәлзәләдән учан һәмин шәһәр тәк.
Зүлмләр јувасы олдугча шәһәр
Гочалтмышдыр ону бу зәлзәләләр.
Күнәш дә, улдуз да, ај да боғулмуш
Јохсул бабаларын аһ-һарајында.
Тарихдә елә бир ингилаб олмуш,—
Дағылмыш гаранлыг, зүлмәт, думан, чән,—
Дәјишиб гурулмуш һәјат јенидән
Ијирминчи илдә, апрел ајында
Гопан ән гуввәтли бир зәлзәләдән.

КӘЛСИН

Истәрәм үрәјим һәр ај, һәр фәсил
Сел кими чағлајыб түғјана кәлсин.
Чәмәндә, бағчада күлләр ачылсын,
Бүлбүл нәғмә дејиб чөвлана кәлсин.

Кетдим Чәбрајыла, көрдүм бир чинар,
Онун көвдәсиндә бир чајхана вар.
Гушлар дилә кәлди: әзиз гонаглар
Чај ичмәк истәсә бу јана кәлсин.

Мејвәли мешәдир Губа бағлары,
Мин хәјал кәтирир Шуша дағлары,
Һәмишә Сочијә кедәнә бары
Дејин, бир дәфә дә Лачына кәлсин.

Ләззәт алыр туту будагдан јејән,
«Гонағым ол»—дејир киласы дәјән.
Кәнддән хәбәр кәлир: гарпыз истәјән
Өзү ајағыјла бостана кәлсин.

Кечдим Гарабағдан, кечдим Муғандан,
Бу көзәл јерләрдә гочалмаз инсан.
Санки дилә кәлди бир дәстә чејран:
Бәс Вурғун һардадыр, Муғана кәлсин.

АНА НАҒЫЛЛАРЫ, АНА ЛАЈЛАСЫ

Лајла охујарды бешик башында
Мәним гоча анам, о сачлары гар.
Күнләр доланарды, алты јашында
Мәнә данышарды ширин нағыллар.

Анамын меһрибан лајла сәсиндән
Күнәш һәрарәтли нәфәс дужардым.
Елин нағылындан, әфсанәсиндән
Гылынч ојнатмаға һәвәс дужардым.

О, һезин бир лајла дедији заман
Бә'зән көзләрим ачыб күләрдим.
Анам нағылыны гуртармамышдан
Дизинни үстүндә мүркүләјәрдим...

Мәним гоча анам көчүб дүнјадан,
Јола да салмышам он гыш, он јазы.
Лакин кетмәмишдир гулагларымдан
Ана нағыллары, ана лајласы.

НАЗИЛӘМӘ НӘ ОЛУБ БУ КҮН?

Инди саат ондур... бу күн сәһәрдән
Отуруб гызымы көзләјирәм мән.
«Гапыны ач»—дејә бир сәс јүксәлир,
Гызым илк дәфәдир евә кеч кәлир.
Сонсуз фәрәһ вардыр онун үзүндә,
Севинч ишыглары јаныр көзүндә.
О, нә чај истәјир, нә јемәк јејир,
Каһ пиано чалыр, каһ ше'р дејир.
Каһ да дәли кими өпүр үзүмдән,
Өпүр додағымдан, өпүр көзүмдән.
Ондан сорушурам өјрәнмәк үчүн:
— Сәнә, ај Назилә, нә олуб бу күн?
О, чаваб вермәјир, күлүр, данышыр,
Гајнар булаг кими һеј ашыб дашыр...
Билдим, белә шәнсән, нијә сән, гызым,
Дујурам севирсән, севирсән, гызым...
Кәлди хатиримә өтән күнләрим:
Илк көрүш, илк севки, о чаван оғлан...
Сәнин өз атандыр... јатыр бајагдан.
О күнләр көзүмдән кәлди өтүшдү,
Инди сәбәбини сән демәсэн дә,
Анан өлсүн, бала, јадыма дүшдү,
Ахы, кечирмишәм бу һалы мән дә.

УЧУН, УЧУН БУЛУДЛАР

Булудлар, ағ булудлар,
Даға папаг булудлар.
Бир јердә дајанмајын,
Дөнүн сәјјар гонаға,
Кедин, кедин узаға.
Гонагкәнд дағларында
Гонаг галан бир гыз вар,
Ондан хәбәр кәтирин,
Никаранам, булудлар.
Нә дурдунуз, учун сиз,
Дајанын, кечикдиңиз,
Еһ, учду кетди анчаг
Хәјалым сиздән габаг.

НИЗАМИ КҮЧӘСИ

Синәси башдан-баша көзәлдир баһар кими,
Бакынын үрәјиндән кечир бир дамар кими.
Арасы кәсилмәдән гојнунда сәһәр-ахшам,
Дағ арасы чај кими ахыр бөјүк издиһам.
Бу издиһам ичиндә садә бир инсан кедир,
Нечә күләр, нечә шән, нечә мейрибан кедир.
Үрәкләрдән шаирин нәғмәси, сөзү кечир,—
Бу күчәдән Низами елә бил өзү кечир.

ШУШАДАН ЛАЧЫНА

Шушанын жанындан машын кечендэ,
Аз галыр гэлбими гуш тэк учурум.
Итир гарлы дағлар думанда, чендэ,
Көрүнүр сағ жанда дэрэ, учурум.

Бирлөшир дағларда булуд да, көј дэ,
Горхурам дэрэјэ башымы эјэм.
Машында олсам да, елэ бил көјдэ
Мэн ганад ачмышам, тэјјарэдэјэм.

Гочаман бир гартал шығыыр һэрдэн,
Һэр кичик дөнкөдэ фит верир машын.
Галын мешэ кими гаршыда бирдэн—
Дағларын дөшүндэ көрүнүр Лачын.

СА ЗЫ М

*«Тар» ше'ринин мү'аллифи
М. Мүшфигин хатирәсина*

Сакит бир ләпә кими
Пычылда һэр вахт, сазым...
Истэрәм көрпә кими
Сәни бағрыма басым...
Чалым, чалым дојунча,
Бүтүн өмрүм бојунча,
Сим үстә мизраб дејил,
Шаирин әлләридир.
Сәсләнән симләр дејил,
Гәлбимин телләридир.
Мән сәни динләмишәм
Гонагкәнд дағларында.
Тавус, Газак елиндә,
Лачын јајлағларында...
Сән Гурбани дөврүндән
Кәлән күчлү бир сәссән.
Әрләри әридән
Исти, чанлы нәфәссән.
Мән сәни унутмадым
Дөјүш заманларында,—

Үстүмдө өлүм кезен
Айрылыг аяларында.
Топларын, мәрмилерин
Нә'рәсини ешитдим,
Гулаглары батыран
Мүдһиш сәсләр ичиндә,
Еј телли сазым, сәнин
Мән сәсини ешитдим.
Ахы, сәндө билирәм
«Дивани» вар, «Чәнки» вар,
Бизим ана торпағын
Руһу вар, аһәнки вар.
Сәндөн гопан һәр сәда
Кәдәр, гәм думанымы
Гован бир күлөк олур,
Һәр сәс, һәр рәнк, һәр нида
Гајнадараг ганымы
Чәнлы бир үрәк олур.
Еј мәним телли сазым,
Истәрәм көңүлләрә
Даим шәфәг саласан
Күнәш кими, дүрр кими.
Сән әбәди галасан
Хәзәр кими, Күр кими.

АНАМЫН ЈУХУЛАРЫ

Узаг бир сәфәрдән дөндүјүм заман
Өпүрәм анамын ағ сачларындан.
Арыг голларыны ачараг анам
Мәни көрпө кими басыр бағрына.
Кәдәр булудлары учур үзүндән,
Санки нур төкүлүр онун көзүндән.
— Беш ајдыр кетмисән, һардасан, бала?
Дәли олачагдым сәнсиз аз гала...
Инан ки, нә кечәм, нә күндүзүм вар,
Һәмишә көрүрәм горхунч јухулар...
Сән бә'зән јухумда дағлар ашырсан,
Мәндән бир дәфәлик узаглашырсан...
Итиб јох олурсан бир ан ичиндә,
Булудлар ичиндә, думан ичиндә.
Бә'зән көлкә, бә'зән хәјал олурсан,
Бә'зән дә көјләрдә гартал олурсан.
Каһ да көрүрәм ки, «аначан» дејә
Чығырыб гајадан дүшдүн дәрәјә...
Еһ, оғлум, арханча атылырам мән,
Бирдән ојанырам бу ваһимәдән...
Билмирәм, ај оғул, бу нә ојундур.
Бир дә көрүрәм ки, сәнин тојундур.
Белә јухулары көрсә кечәләр,

Сөjlө, һансы ана jатыб динчөлөр?
— Дүзү, һеч билмирәм нә дејим, ана,
Сәнин бу гәрибә јухуларына.
Буна јуху демәк, ана, чәтjндир,
Бу сәнин оғлуна мәнһәббәтиндир.

ВЭТЭН ЈОЛЛАРЫНДА

Јолчу јолда кәрәк, мән дајанмырам,
Кедирәм јенә дә өз јолуму тәк.
Өзүмү нәдәнсә јорғун санмырам,
Һәтта мән келәрәм Камчаткајадәк.

Һәр кәнддән, һәр евдән таныш сәс кәлир,
Һәр јердә өзүмә сирдаш көрүрәм.
Бу јоллар һечә дә мүгәддәс кәлир,
Бүтүн инсанлары гардаш көрүрәм.

Дејирәм, һәр евдә гонаг галым мән,
Дујум инсанларын истәкләрини.
Елимдән, обамдан гүввәт алым мән,
Дәрим вәтәнимин чичәкләрини.

Јолумдан галмајыб думанда, чәндә,
Кечим шаһа галхан кур далғалардан.
Бучаға кирмәјиб ана вәтәндә
Кечим туфанлардан, гасырғалардан.

Раһатлыг севмәјим, мәним нәсибим
Нә балынч, нә јорған, нә дөшәк олсун.
Вәтән јолларында вурдугча гәлбим
О јансын, парласын, бир шимшәк олсун!

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Тофиг Маһмүд оғлу Мөһдијев 1931-чи илдә Нахчыван МССР Шаһбуз районунда анадан олмшидур. О, јарадычылыға университетдә охудуғу илләрдән башламышидыр. 1953-чү илдән республиканың гәзет вә журналларында ше'рләри дәрч олунур. Онуң 1955-чи илдә кәнчләр үчүн ән јахшы пјесләр мұсабиғәсиндә «Мәктәб илләри» адлы әсәри вә Ленин комсомолунун 40 иллији мұнасибәтилә е'лан едилмиш бир пәрдәли пјесләр мұсабиғәсиндә исә «Мәним күрәкәним» адлы пјеси икинчи дәрәчәли мұкафата лајиг көрүлмишдур.

«Јола чыхырам» кәнч шаирин илк ше'рләр китабчасыдыр.

Мавзолеј	5
Јола чыхырам	6
Сәркидә	7
Тәләбә гыза	9
Ачдым өз ешгими	10
Гызыма	11
Гонагкәнд дағларында	12
Тәә шәһәр кими	17
Кәнчлик хијабанында	18
Ишдән сонра	19
Хачбулаг	20
Ше'р дәфтәрчәси	21
Шамаһы	23
Кәлсин	25
Ана нағыллары, ана лајласы	26
Назиләмә нә олуб бу күн?	27
Учун, учун, булудлар	28
Низами күчәси	29
Шушадан Јаչына	30
Сазым	31
Анамын јухулары	33
Вәтән јолларында	35

Редактору *Илјас Тапдыг*
Риссамы *Н. Г. Зејналов*
Бэдин редактору *Ј. А* ајев*
Тех. редактору *В. Авадејева*
Корректору *Т. Балајева*

Чапа имзаланмыш 3/VI 1959-чу ил.
Форматы $70 \times 92 \frac{1}{32} - 0,625 = 2,1$ ч. в.
Уч.-нэшр. в. 1,8, ФГ 18899. Тиражы 3000.
Сифарыш 320. Гижэти 60 гөп.
Улгызгачышр. Багы, Фиолетов кучэси, 8.

Азербайжан ССР Мэдэнијат Назирлигинин
«Гызыл Шэрг» нэтбэеси,
Багы, Гэзи Асланов кучэси, № 80.

Мехтиев Тофик Махмуд оглы

ВЫХОЖУ НА ДОРОГУ

(С т и х и)

(на азербайджанском языке)

Азербайджанское
Издательство Детской и Юношеской Литературы
Баку — 1959

